

ALEKSANDER OLECH*

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

SYLWIA GLIWA**

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

**REPUBLIKA FRANCUSKA W OBLICZU
DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWA ISLAMSKIEGO.
DOŚWIADCZENIA PŁYNĄCE Z AKTÓW TERRORYSTYCZNYCH
I PROPAGANDY W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH
W LATACH 2015 – 2019**

ISLAMIC STATE ACTIVITY IN THE FRENCH REPUBLIC. TERRORIST ACTS EXPERIENCES AND
PROPAGANDA IN SOCIAL MEDIA IN THE YEARS 2015-2019

ABSTRAKT: Narodziny i rozwój Państwa Islamskiego, oprócz gwałtownego, dziejącego się na oczach międzynarodowej społeczności podboju nowych ziem i prób zbudowania organizmu państwowego przyniosły również dużą aktywność na platformach społecznościowych. W szczególności problem aktywności tego quasi-państwa zarówno w obszarze krwawych aktów terrorystycznych jak i równie szkodliwej działalności za pośrednictwem mediów społecznościowych

* Aleksander Olech, War Studies Univeristy, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0002-3793-5913> akolech@wp.pl

** Sylwia Gliwa, War Studies Univeristy, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0002-8634-9523> sylwiagliwa@gmail.com

Copyright (c) 2020 Aleksander Olech, Sylwia Gliwa. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

odczuwalne były i są w Republice Francuskiej. Obecnie, pomimo utraty znacznych terenów i zachwiania się potęgi Państwa Islamskiego, aktywność w sieci, pomimo że w mniejszym zakresie, wciąż jest kontynuowana.

SŁOWA KLUCZOWE: Republika Francuska, Państwo Islamskie, propaganda, media społecznościowe

ABSTRACT: The Islamic State rapid birth and development, which were taking place on the eyes of international community, led to the conquest of new lands and attempts to build a substitute of the state. Simultaneously, it resulted in the growing activity of ISIS in the social media. In particular, the problem of the activity of this quasi-state, both in the area - of bloody terrorist acts and equally harmful activities through the social media, has been and still is felt in the French Republic. Currently, despite the loss of significant areas and the shaking of the power of Islamic State, online activity has been continued, although to a lesser extent.

KEYWORDS: French Republic, Islamic State, propaganda, social media

WPROWADZENIE

Mając na uwadze współczesne zagrożenia dla bezpieczeństwa wewnętrznego oraz międzynarodowego¹, istotne jest określenie zjawiska, z którym przychodzi nam się zmagać. Terroryzm jest formą walki stosowaną od zarania dziejów i charakteryzuje się nagłym działaniem mającym na celu wywołanie destabilizacji atakowanego podmiotu. Jego transformacje oraz rozwój spowodowały, że jest współcześnie jednym z największych zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa. Ma on niebagatelny wpływ na funkcjonowanie rządów, organizacji i społeczeństw, powodując globalną dezintegrację, której obecnie żaden z powołanych do tego podmiotów nie może zatrzymać lub kontrolować. Mimo że z terroryzmem w różnej formie i o zmiennym nasileniu zmagają się prawie wszystkie kraje na świecie, nie zostało określone, w jaki faktyczny oraz racjonalny sposób powstrzymać i wyeliminować jego ekspansję na inne państwa. Niezaprzeczalnym faktem jest natomiast, że terroryzm wciąż się rozwija i przeobraża².

Na przestrzeni ostatniego 20-lecia nastąpił zderzenie kultur³, a Europa silnie doświadczyła licznych aktów terrorystycznych. Europejczycy zmagają się zarówno z zamachami terrorystycznymi, groźbą ich przeprowadzenia oraz w bardzo dużej mierze z działaniami propagandowymi prowadzonymi głównie za pośrednictwem mediów społecznościowych. Statystyki przygotowywane przez Europol wskazują,

¹ W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, AON, Warszawa 2011, s. 62.

² D. Byman, *Fighting the War on Terrorism: A Better Approach* [w:] S. Van Evera, *How to Make America Safe: New Policies for National Security*, Tobin Project's National Security Working Group, Cambridge 2006, s. 69-72.

³ M. Toumi, *Wprowadzenie do ustroju i prawa państw arabskich*, KUL, Lublin 2015, s. 20-22.

że Europa zмага się z terroryzmem umotywowanym etnonacjonalizmem i separatyzmem, terroryzmem zarówno dżihadystycznym jak i lewicowym oraz jednostkowymi przypadkami terroryzmu prawicowego, jednej sprawy (single-issue terrorism) oraz niesprecyzowanych celów⁴. Jednak oprócz „offlinowych” przejawów działania terrorystów, ważnym i koniecznym elementem badania bezpieczeństwa państwa i zjawiska terroryzmu jest działalność „online”. Skupia się ona na kilku ważnych celach, do których zalicza się m.in. zastraszanie ludności cywilnej, zdobywanie zwolenników czy wywołanie oburzenia międzynarodowej społeczności. Szczególnym przypadkiem, który stanowić będzie przedmiot badań niniejszego artykułu jest tzw. Państwo Islamskie z uwagi na bardzo dużą aktywność zarówno w sferze „offline” jak i „online” oraz Republika Francuska jako jedno z najbardziej doświadczonych państw pod względem aktów terrorystycznych w Europie.

Jeśli odnosimy się do współczesnych francuskich definicji terroryzmu to odnajdziemy określenia o przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu ludzkiemu, z naruszeniem prawa (krajowego lub międzynarodowego)⁵. Oznacza to rozróżnienie między atakami na cywilów i wojskowych (ofiary terroryzmu są cywile), miejsce ataku (region, w którym toczy się wojna lub np. kraj europejski niezaangażowany w konflikt zbrojny) oraz cel polityczny (intencją jest, aby wpływać na politykę państwa lub ją zmieniać, poprzez terroryzowanie ludności cywilnej)⁶. Terroryzm, oznacza także stosowanie przemocy przez niektóre organizacje polityczne, które chcą w ten sposób osiągnąć swoje cele, takie jak: wywołanie presji na rządzie, przymuszanie ludności do posłuszeństwa, wymuszanie pieniędzy, promowanie swoich ideologii. Terroryzm może przybrać formę zamachów, zabójstw, porwań, sabotażu, szantażu, aktów, gróźb, itp. Oprócz bezpośrednich ofiar, często cywilów, terroryzm usiłuje oddziaływać na opinię publiczną, aby przerażać i wytwarzać atmosferę terroru i strachu⁷. Problematyka terroryzmu stała się niezwykle rozpowszechnionym tematem badawczym po atakach 11 września 2001 roku w Stanach Zjednoczonych, zwłaszcza w kontekście działalności służb specjalnych⁸. Pomimo, że wydaje się być tym obszarem, który został przebadany już bardzo dogłębnie to jednak wciąż stanowi niezwykle rozwojowy obiekt zainteresowania badaczy. Dzieje się tak z pewnością nie tylko z uwagi na powstanie i schyłek (ale nie upadek) tzw. Państwa Islamskiego⁹, ale

⁴ European Union Terrorism Situation and Trend Report, s. 12.

⁵ J. Tulard, G. Thuillier, *L'État face au terrorisme « Conclusions »*, La Revue administrative 57e Année, No. 340 Juilliet 2004, pp. 344-347

⁶ J. Derrida, *Qu'est-ce que le terrorisme?*, Le Monde diplomatique, Fevrier 2004, pp. 16.

⁷ A. Bauer, C. Soullez, *Le Terrorisme pour les Nuls*, First, Paris 2014.

⁸ M.A. Kamiński, Intelligence Sources in the Process of Collection of Information by the U.S. Intelligence Community, „Security Dimensions”, 2019, t. 32 s. 82–105, DOI: <http://doi.org/10.5604/01.3001.0014.0988>

⁹ W artykule na określenie tzw. Państwa Islamskiego, zamiennie stosowane będą terminy takie jak ISIS czy Daesh.

przede wszystkim na stosowanie najnowszych technologii w tym mediów społecznościowych. Oba te czynniki pozwoliły przenieść zjawisko terroryzmu w nowy wymiar, który można określić mianem „cyberrewolucji”¹⁰.

Po powstaniu Państwa Islamskiego (PI) lub też określanego jako The Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL) i Islamic State of Iraq and Syria (ISIS), zmieniło się postrzeganie grup terrorystycznych oraz sposobu w jaki zdobywają władzę. Grupa ta ogłosiła się światowym kalifatem w czerwcu 2014 roku, domagając się religijnej, politycznej i militarnej władzy nad wszystkimi muzułmanami na świecie¹¹.

Tylko w latach 2015 – 2019, zgodnie z danymi przekazanymi przez Europol odnotowano kolejno 17 w 2015 roku na 211 wszystkich ataków a tym roku, 13 w 2016 roku z 142 ataków, 33 w 2017 roku z 205 odnotowanych przypadków oraz 24 w 2018 roku ze 129 wszystkich incydentów (łącznie 87 z 687 wszystkich ataków terrorystycznych w Europie na przestrzeni lat 2015 - 2018) przypadków terroryzmu umotywowanego ideologią dżihadystyczną. Nie można zatem mówić ani o tendencji spadkowej ani wzrostowej, jednak warto odnotować, że rok 2017 przypada na szczyt rozwoju ISIS. Tylko w ubiegłym roku (2018) Francja odnotowała największą liczbę aresztowanych osób podejrzanych o działania terrorystyczne w stosunku do liczby aresztowań w państwach należących do Unii Europejskiej. Jak wskazuje Europol w perspektywie ogólnounijnej najwięcej aresztowań dokonano w stosunku do osób podejrzanych o terroryzm dżihadystyczny – na 1 077 aresztowań w 2015 roku 687 z nich dotyczyło dżihadystów, w 2016 718 na 1 002 przypadków, w 2017 705 na 1 219 oraz 511 na 1 056 przypadków w 2018 roku¹².

W Republice Francuskiej nikt nie ignoruje ataków terrorystycznych, które zdarzyły się w ostatnich latach. Kraj położony w Europie Zachodniej jest obecnie jednym z głównych celów dżihadystycznej przemocy, która narodziła się na Bliskim Wschodzie. Porażki wojsk francuskich w Syrii i Iraku z ISIS oraz obecność kilku tysięcy żołnierzy na terenach państw objętych wojną stanowią dodatkowe zagrożenie w postaci ciągłego utrzymywania oddziałów w stanie gotowości. Prezydent Republiki oraz powołany rząd będący odpowiedzialni za ochronę Francuzów, uchwalili nową ustawę antyterrorystyczną. Przyjęcie ustawy o wzmocnieniu bezpieczeństwa wewnętrznego i walk z terroryzmem 30 października

¹⁰ W kontekście cyberprzestrzeni należy podkreślić, że służby specjalne różnych państw prowadzą nie tylko działalność defensywną broniąc się m.in. przed atakami terrorystów, ale również prowadzą działania ofensywne *vide*: M.A. Kamiński, Operation "Olympics Games." Cyber-sabotage, as a tool of American intelligence aimed to counteract the development of Iran's nuclear program, "Security and Defence Quarterly", 2020, t. 29, nr 2, DOI: <http://doi.org/10.35467/sdq/121974>.

¹¹ B. Roggio, *ISIS announces formation of Caliphate, rebrands as 'Islamic State'*, "Long War Journal", 29.06.2014.

¹² European Union Terrorism Situation and Trend Report, s. 13-15.

2017 roku (LOI n° 2017-1510 du 30 octobre 2017 renforçant la sécurité intérieure et la lutte contre le terrorisme)¹³ jest efektem wieloletnich zmagania z zagrożeniami terrorystycznymi we Francji i na świecie. Analiza podejmowanych działań oraz uchybienia w systemach zabezpieczeń spowodowały, że konieczna była zdecydowana reakcja w postaci regulacji prawnych, które określą zadania i obowiązki poszczególnych podmiotów. Główną przyczyną implikacji ustawy był przedłużający się stan wyjątkowy, który obowiązywał od 13 listopada 2015 roku do 30 października 2017 roku¹⁴. Jej utworzenie i zastosowanie są przykładem dla innych państw europejskich, które w przyszłości mogą implikować własne podobne prawa. Istotą w ramach jej zastosowania jest nieprzerwana kontrola przy jednoczesnym poszanowaniu praw i wolności obywateli. Nowa ustawa miała stanowić podstawę do organizacji działań antyterrorystycznych oraz swego rodzaju instrukcję walki z terroryzmem zarówno dla rządu, jak i dla służb działających na rzecz bezpieczeństwa.

Państwo Islamskie, poprzez wideo filmy i oświadczenia, wielokrotnie wzywała do zabijania Amerykanów i ich sojuszników (np., Francuzów i Polaków) - określając, że jest to obowiązek każdego muzułmanina, nieważne, gdzie mieszka. ISIS wykorzystujące propagandę do poszukiwania tzw. samotnych wilków, nawoływała i wciąż nawołuje do działania we własnych krajach, korzystając z dostępnych środków¹⁵. Zamachowcy zachęcają się nawzajem przypominając, że do skutecznego ataku nie jest potrzeby sprzęt i pieniądze - drugą osobę, jak wskazują, można zabić kamieniem, nożem, czy improwizowaną bronią¹⁶. Nieszablonowe działania, improwizacja, zachęcanie do indywidualnych ataków, stały się jedną z przyczyn eskalacji zagrożeń terrorystycznych. Atak może nastąpić niespodziewanie i nie są do niego potrzebne bomby, materiały wybuchowe i karabiny maszynowe. Każda z osób na świecie może się uposażyć w ostry przedmiot i przeprowadzić atak w centrum miasta. Użycie improwizowanej broni w celu zabicia człowieka powoduje panikę a w następstwie wszechobecny strach¹⁷, czyli efekt, do której terroryści dążą. Uzyskiwanie przewagi psychologicznej oraz poczucie „braku wiedzy i świadomości” o możliwych przyszłych atakach, stanowi największy atut w rękach terrorystów.

¹³ O. Laffargue, *Etat d'urgence dans le droit commun: les enjeux de la loi*, Le Monde 03.10.2017.

¹⁴ G. Clavel, *1er novembre, une nouvelle loi anti-terroriste en préparation pour en sortir*, Huffpost, 24.05.2017.

¹⁵ CBC News, *ISIS video threatened attack on France*, <https://www.cbsnews.com/video/isis-video-threatened-attack-on-france/>, [dostęp: 19.12.2019].

¹⁶ K. Rękawek, *Człowiek z małą bombą - o terroryzmie i terrorystach*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2017, s. 78-79.

¹⁷ J. McAuley, *Two stabbed to death in Marseille attack*, The Washington Post, 1.10.2017.

ZAMACHY TERRORYSTYCZNE PAŃSTWA ISLAMSKIEGO W REPUBLICIE FRANCUSKIEJ W LATACH 2015-2019

Przyczyn zamachów terrorystycznych popełnianych na terytorium Republiki Francuskiej doszukują się specjaliści ds. bezpieczeństwa na całym świecie. Najczęściej poruszaną kwestią są działania podejmowane przez wojska francuskie na terenach Afryki¹⁸. Pojawia się wiele sprzecznych informacji, jeśli chodzi o sposób prowadzenia walk oraz współpracę z rządami byłych kolonii, które pragnęły uzyskać niepodległość. Rząd Rwandy otwarcie mówi o ludobójstwie, gwałtach i ukrywaniu zbrodniarzy wojennych przez oddziały francuskie¹⁹. Ruchy wojskowe Francuzów w Algierii, są opisywane również negatywnie²⁰. Dziesiątki lat, przez które kraj ten okupował Afrykę Zachodnią, Północną i Środkową, odcisnęły trwałe ślady na postrzeganiu rządu i jego polityki międzynarodowej przez mieszkańców Czarnego Lądu. Kilkudziesięciu z terrorystów, którzy dokonali ataków pochodziło z Algierii, Maroka i Tunezji- dawnych protektoratów francuskich w Afryce.

Uznaje się, że swoją obecność w Europie w 21 wieku poprzez ataki terrorystyczne lub działalność o charakterze terrorystycznym, zaznaczyły cztery organizacje oraz jedna grupa nieformalna²¹:

- Al-Kaida (Al-Qā'ida, w tym także Al-Shabaab, Al.-Nusrah Front, AQIM)²².
- Państwo Islamskie (Islamic State of Iraq and the Levant)²³.
- Boko Haram²⁴.
- Talibowie (Talibans)²⁵.

Cztery powyższe grupy były łącznie odpowiedzialne za 74% zabójstw o charakterze terrorystycznym na świecie w 2015 roku²⁶.

¹⁸ N. Bare, *Francafrique, Stosunki francusko-afrykańskie – wczoraj i dziś*, Uniw. Warmińsko-Mazurski, Olsztyn 2010, s. 95-100.

¹⁹ M. Konarski *Rwanda oskarża Francuzów o współudział w ludobójstwie*, Portal Spraw Zagranicznych, <http://www.psz.pl/130-afryka/rwanda-oskarza-francuzow-o-wspoludzial-w-ludobojstwie> [dostęp: 10.03.2017].

²⁰ B. Wołoszański, *Zemsta OAS*, *Sensacje XX wieku*, Nr 5, s. 25 - 48.

²¹ Institute for economics and peace, *Global Terrorism Index 2016 - Measuring and understanding the impact of terrorism*, University of Maryland, 2016, s. 13, 38, 42, 43, 44, 52-57. Institute for economics and peace, *Global Terrorism Index 2017 - Measuring and understanding the impact of terrorism*, University of Maryland, 2017, p. 13, 49, 72-78. Institute for economics and peace, *Global Terrorism Index 2018 - Measuring the impact of terrorism*, University of Maryland, 2018, s. 3, 4, 39, 40, 45, 46, 61.

²² A. Stenersen, *Thirty Years after its Foundation – Where is al-Qaida going?* Perspectives on terrorism, Volume 11, Issue 6, December 2017, s. 1-12.

²³ M. A. Galang, *The Islamic State of Iraq and Syria: Profile and Strategic Assessment*, NDCP Policy Brief, 18 April 2015, No. 2, s. 1-4.

²⁴ A. Walker, *What Is Boko Haram*, United States Institute of Peace, Special Report 308, June 2012, s. 1-15.

²⁵ M. K. Sheikh, M. T. J. Greenwood, *Taliban talks past, present and prospects for the US, Afghanistan and Pakistan*, DIIS Report, Copenhagen 2013, s. 7-22.

²⁶ Institute for economics and peace, *Global Terrorism Index 2016 - Measuring and understanding the impact of terrorism*, University of Maryland, 2016, s. 4.

Poniżej omówione zostaną wyselekcjonowane ataki terrorystyczne (oraz szczególne przygotowania) popełnione przez Państwo Islamskie, które miały miejsce na terytorium Republiki Francuskiej w latach 2015-2019²⁷:

ROK 2015

W tym okresie doszło do jednego z najbrutalniejszych zamachów w dotychczasowej historii Republiki Francuskiej. 7 stycznia 2015 roku miał miejsce atak na siedzibę francuskiego satyrycznego tygodnika Charlie Hebdo w Paryżu. Około godziny 11:30 dwóch bojowników (bracia Cherif i Said Kouachi) uzbrojonych m.in. w karabiny szturmowe, weszło do redakcji krzyżąc "Allahu Akbar" (po arabsku "Bóg jest największy"), zabijając 11 osób, raniąc 11 innych i oddając przy tym 50 strzałów. Wśród ofiar był dyrektor gazety, kilku rysowników i dwóch policjantów²⁸.

W dniu 8 stycznia Amedy Coulibaly zabija policjantkę i rani miejskiego agenta w Montrouge, na południu od Paryża. Następnie 9 stycznia bierze za zakładników klientów i pracowników supermarketu w Paryżu i zabija czterech z nich. Po obławie Policji zamachowiec zostaje postrzelony. Tego samego dnia śmierć ponoszą bracia Kouachi, których znaleziono w drukarni w Dammartin-en-Goël na obrzeżach Paryża. Okazało się, że współpracowali oni z Al Kaidą z Półwyspu Arabskiego (AQAP), a Amedy Coulibaly z grupą Państwo Islamskie (l'Etat Islamique)²⁹.

Z kolei 3 lutego 2015 roku miał miejsce napad nożownika w Nicei. Trzech żołnierzy zostaje zaatakowanych przy żydowskim centrum wspólnotowym. Napastnik Moussa Coulibaly, który miał wtedy 30 lat i mieszkał w Mantes-la-Jolie (Yvelines), został natychmiast aresztowany. Podczas przesłuchania wyrażał swoją nienawiść do Francji, policji, wojska oraz Żydów³⁰. Wskazuje się, że był on zwolennikiem Państwa Islamskiego.

W dniu 20 lutego w mieście Givors, mężczyzna wykrzykuje hasła popierające ataki na redakcję Charlie Hebdo, wzywa do popierania Państwa Islamskiego i atakuje dwóch kierowców autobusu śrubokrętem. Jeden z nich zostaje ranny³¹.

Obserwowany przez służby wywiadowcze od 2004 roku, Yassin Salhi ojciec trójki dzieci, 26 czerwca zabija i odcina głowę swojemu szefowi w miejscowości Isère (w pobliżu Lyonu). Następnie machając

²⁷ Opracowanie własne na podstawie uzyskanych materiałów.

²⁸ Le Monde, *Les principaux attentats en France depuis 2012*, Le Monde, 15.07.2016.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem.

³¹ Lyon Mag, *Deux conducteurs de bus agressés à Givors*, <http://www.lyonmag.com/article/70894/deux-conducteurs-de-bus-agresses-a-givors>, [dostęp: : 7.12.2019].

flagami Państwa Islamskiego podejmuje próbę wysadzenia fabryki Air Products w Saint-Quentin-Fallavier, wjeżdżając w butle gazowe swoją furgonetką³². Po odcięciu głowy zrobił sobie z nią zdjęcie i wysłał przez komunikator WhatsApp do swojego kontaktu w Syrii³³.

21 sierpnia w pociągu relacji Amsterdam - Paryż nie doszło do rzezi, tylko i wyłącznie dzięki działaniom amerykańskich żołnierzy, którzy przypadkowo znajdowali się w przedziale obok. Zatrzymują oni uzbrojonego mężczyznę, który strzelając z broni mechanicznej rani dwie osoby. Zamachowiec to młody obywatel Maroka³⁴.

11 września w mieście Tarascon 25-letni mężczyzna (obywatel Maroka, który przyjechał miesiąc wcześniej do Francji) zabija swojego ojca. Po zatrzymaniu zeznał, że jest on członkiem Państwa Islamskiego³⁵.

Do incydentów o charakterze terrorystycznym można dodać wydarzenia z 23 września w Toulouse, kiedy młody muzułmanin (ok. 25-30 lat) uzbrojony w broń i w kamizelkę kuloodporną, chodził po ulicach miasta wzywając Allaha³⁶. Oprócz tego w mieście Toulon, mężczyzna powiązany z Państwem Islamskim (Hakim Marnissi), próbował zdobyć broń celem dokonania ataku na bazę marynarki wojennej. Został on zatrzymany przez francuskie służby specjalne, które obserwowały go od 2014 roku³⁷.

13 listopada 2015 doszło do rzezi w klubie Bataclan oraz we wschodniej części Paryża. Po raz pierwszy w Republice Francuskiej dochodzi do ataków terrorystycznych przeprowadzonych przez kamikaze. Ataki zostały przeprowadzone w sali koncertowej Bataclan, w kilku barach i restauracjach w samym sercu stolicy oraz w pobliżu obiektu piłkarskiego Stade de France w Saint-Denis. Sto trzydzieści osób zostaje zabitych, a ponad 350 było rannych³⁸.

18 listopada w Marsylii, trzech mężczyzn pochodzący z państw Maghrebu, z których jeden miał na sobie koszulkę z logo Państwa Islamskiego, a jeden twierdził, że jest terrorystą pokazując w telefonie zdjęcia innego terrorysty, który dokonał zamachów we Francji – Mohammeda Meraga- zaatakowali

³² S. Seelow, *Yassin Salhi, la surveillance en pointillé d'un salafiste trop discret*, Le Monde, 27.07.2015.

³³ G. Kepel, *Terror we Francji - geneza francuskiego dżihadu*, Dialog, Warszawa 2017, s. 243 - 244.

³⁴ Le Monde, *Les principaux attentats en France depuis 2012*, Le Monde, 15.07.2016.

³⁵ La provence, *Il égorge son père et se revendique de Daesh*, <https://www.laprovence.com/actu/faits-divers-en-direct/3570556/il-egorge-son-pere-et-se-revendique-de-daesh.html>, [dostęp: 12.11.2019].

³⁶ H. Menal, *Toulouse: Un homme armé et équipé d'un gilet pare-balles arrêté en plein jour au Mirail*, <https://www.20minutes.fr/toulouse/1693363-20150923-toulouse-homme-arme-equipe-gilet-pare-balles-arrete-plein-jour-mirail>, [dostęp: 10.11.2019].

³⁷ C. Cornevin, *Attentat déjoué à Toulon : le profil du commanditaire se précise*, Le Figaro, 10.12.2015.

³⁸ Le Monde, *Les principaux attentats en France depuis 2012*, Le Monde, 15.07.2016.

nożem profesora, który wykładał w szkole żydowskiej³⁹.

ROK 2016

1 stycznia terrorysta powiązany z Państwem Islamskim (muzułmanin pochodzący z Tunezji), wjechał samochodem w czterech żołnierzy, którzy pełnili wartę przed meczetem w Valence. Jeden z nich został ranny. Policjanci znaleźli na jego komputerze materiały i filmy propagandowe Państwa Islamskiego⁴⁰

7 stycznia ma miejsce atak na posterunek policji w 18 dzielnicy Paryża (arrondissement des Buttes-Montmartre). Mężczyzna uzbrojony w tasak oraz fałszywy pas z materiałami wybuchowymi zostaje zastrzelony, gdy zbliżał się na teren budynku krzyżąc "Allah Akbar". Niósł on ze sobą ręcznie pisane oświadczenie, że chce przynależeć do ISIS⁴¹.

11 stycznia w Marsylii, nastolatek pochodzenia tureckiego zaatakował żydowskiego profesora maczetą, próbując poderżnąć mu gardło⁴².

13 czerwca Jean-Baptiste Salvaing lat 42 oraz Jessica Schneider lat 36, zostają zamordowani. Policjant z Magnanville (Yvelines) oraz jego towarzyszka zatrudniona na posterunku policji Mantes-la-Jolie, zostają zabici przed swoim domem. Zamachowcem okazał się 25-letni Larossi Abballa, który przyznał się do ataków za pośrednictwem Twittera i Facebooka, okazując pełne wsparcie dla ISIS. Został on zabity przez służbę kontrterrorystyczną RAID⁴³.

86 osób o dziewiętnastu różnych narodowościach zginęło (w tym 10 dzieci), a ponad 400 zostało rannych, 14 lipca 2016 roku w Nicei. Terrorysta wykorzystując ciężarówkę wjechał w tłum, który zgromadził się na Promenade des Anglais, aby obejrzeć fajerwerki. Zamachowcem okazał się Tunezyjczyk mieszkający we Francji (Mohamed Lahouaiej-Bouhlel, lat 31). Został on zastrzelony przez policję. Rzeź spowodowała przedłużenie stanu wyjątkowego z powodu zagrożeń terrorystycznych oraz była przyczyną zmian w działaniach antyterrorystycznych podejmowanych przez francuskie służby⁴⁴.

31 lipca w miejscowości Blois mężczyzna podczas kontroli drogowej atakuje dwóch Policjantów

³⁹ J. Leclerc, *Un juif agressé à Marseille par trois hommes, l'un d'entre eux portant un tee-shirt de Daech*, <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/2015/11/18/97001-20151118FILWWW00341-un-enseignant-d-une-ecole-juive-agresse.php>, [dostęp: 15.11.2019].

⁴⁰ Midi libre, *Attaque devant la mosquée de Valence : le suspect souhaitait "tuer des militaires"*, <https://www.midilibre.fr/2016/01/01/valence-il-fonce-en-voiture-sur-un-militaire-qui-tire-devant-la-grande-mosquee,1264293.php>, [dostęp: 12.12.2019].

⁴¹ Le Monde, *Les principaux attentats en France depuis 2012*, Le Monde, 15.07.2016.

⁴² R. Capdepon, *Agresseur du prof juif à Marseille : "J'ai honte de ne pas l'avoir tué"*, La Provence, 13.01.2016.

⁴³ E. Vincent, J. Pascual, *Que sait-on de Larossi Abballa, le meurtrier d'un couple de policiers à Magnanville ?* Le Monde, 15.06.2016.

⁴⁴ L'express, *L'attentat de Nice sur la promenade des Anglais le 14 juillet 2016*, L'express, 14.07.2016.

raniąc ich. Terrorysta wykrzykiwał: „*Jestem Daesh, jestem uzbrojony, zamierzam wybuchnąć!*”⁴⁵.

21 sierpnia w Cannes muzułmanin krzyczący „Allah akbar” atakuje grupę żeglarzy ciosami, po czym wdaje się w bójkę z ochroniarzami, strażakami i funkcjonariuszami policji, którzy przybywają go aresztować. W jego torbie znajdują dwa egzemplarze Koranu i książki po arabsku. 11 osób zostało rannych⁴⁶.

ROK 2017

17 stycznia w ramach simultanicznej akcji antyterrorystycznej policji w trzech miastach: Strasbourg, Schiltigheim i Wissembourg, aresztowano trzech mężczyzn pochodzących z krajów Maghrebu (Mustafa Savas – 20 lat, Alperone Can – 21 lat i Said Ighli – 30 lat)⁴⁷, który wyjeżdżali do strefy irakijsko-syryjskiej w celu dołączenia do Państwa Islamskiego⁴⁸.

Atak na lotnisko Paryż-Orly dokonany przez 39-letniego mężczyznę pochodzenia tunezyjskiego-Ziyeda Bena Belgacema, znanego już wcześniej służbom wywiadowczym. Próbował przejąć karabin szturmowy famas atakując żołnierza. Podczas walki oświadczył: "*Jestem tutaj, by umrzeć dla Allaha*". Atakujący został zastrzelony. Wcześniej tego dnia otworzył ogień do policjantów i zranił jednego z nich podczas policyjnej kontroli w mieście Stains. Terrorysta znajdował się pod wpływem alkoholu, marihuany i kokainy⁴⁹.

Zamach na Polach Elizejskich 20 kwietnia, w wyniku którego jeden policjant zmarł, a dwóch innych zostało rannych, został przygotowany i zorganizowany przez Karim Cheurfi, który przyjechał swoim samochodem i ostrzelał policyjny samochód. Napastnik został postrzelony, a następnie zatrzymany. Od kilku miesięcy był objęty obserwacją w ramach śledztwa antyterrorystycznego. Cheurfi przebywał wcześniej w więzieniu, ale według policji nie wykazywał "żadnych oznak radykalizacji"⁵⁰.

6 czerwca muzułmanin pochodzenia algierskiego atakuje policjantów na dziedzińcu katedry Notre-Dame, krzycząc, że jest „*żołnierzem kalifatu*”. Podczas przeszukania w jego domu funkcjonariusze znajdują film o przyznaniu terrorysty do lojalności wobec Państwa Islamskiego⁵¹.

⁴⁵ L. Oger, *Le contrôle routier avait dégénéré*, La Nouvelle République, 7.09.2016.

⁴⁶ Nice Matin, *L'homme qui a semé la panique au port de Cannes évoque "des voix"*, <https://www.nicematin.com/faits-divers/lhomme-qui-a-seme-la-panique-au-port-de-cannes-evoque-des-voix-73363>, [dostęp: 15.12.2018].

⁴⁷ Byli obserwowani przez francuskie służby od kilku lat. Wszyscy byli oznaczeni symbolem „Fiche S” w policyjnej bazie.

⁴⁸ C. Moreau, *Terrorisme : Les trois hommes interpellés à Strasbourg mis en examen et écroués*, France info, 19.01.2017.

⁴⁹ Le monde, *Attaque d'Orly : l'assaillant était sous l'emprise d'alcool, de cannabis et de cocaïne*, Le Monde, 20.03.2017.

⁵⁰ Jérémie Pham-Lê, Iris Peron, Etienne Rouillon, Caroline Piquet, *Attentat des Champs-Élysées: Cheurfi ne présentait "pas de signe de radicalisation" en prison*, L'express, 20.04.2017.

⁵¹ 20 minutes, *VIDEO. Que sait-on de l'agression d'un policier à Notre-Dame de Paris?*, <https://www.20minutes.fr/paris/2080867-20170606-video-sait-agression-policier-dame-paris>, [dostęp: 12.12.2019].

21 sierpnia w Marsylii, 34-letni mężczyzna wykorzystuje samochód do ataku terrorystycznego. Zabija on jedną kobietę, a drugą poważnie rani. Zamachowiec był już wcześniej znany policji. Po ataku oświadczenie złożyło Państwo Islamskie, które w tamtym czasie nawoływało do ataków z użyciem samochodów⁵².

1 października w Marsylii na dworcu kolejowym Sain-Charles, 29-letni Ahmed Hanachi, nielegalny migrant z Tunezji, dokonuje ataku z nożem. Dwie ofiary, które zmarły w wyniku ataków, mają odpowiednio 20 i 21 lat- Mauranne, studentka trzeciego roku medycyny w Marsylii i Laura, studentka drugiego roku pielęgniarstwa w Lyonie. Do ataku przyznało się Państwo Islamskie⁵³.

ROK 2018⁵⁴

W ataku przeprowadzonym 23 marca w miejscowości Carcassonne na południu kraju, terrorysta zabił 4 osoby i 15 poważnie ranił⁵⁵. Posiadał on obywatelstwo Republiki Francuskiej oraz mieszkał tam na stałe⁵⁶.

12 maja ok. godziny 20:45 w drugiej dzielnicy Paryża, Khazmat Azimov 20-letni naturalizowany Czeczen (terrorysta należący organizacji Państwa Islamskiego), zabił przy użyciu noża 1 osobę, a 4 inne ranił. Został zabity przez policję⁵⁷.

W wyniku ataku terrorystycznego 11 grudnia 2018 roku w Strasbourgu⁵⁸, na jarmarku świątecznym zamachowiec zabił 5 osób (w tym jednego Polaka) i ranił 11 innych⁵⁹. Atakującym był 29-letni Chérif Chekatt, który miał już kilka wyroków skazujących za inne przestępstwa oraz był na liście osób obserwowanych przez służby bezpieczeństwa, jako podejrzany o ekstremizm islamistyczny⁶⁰. Chekatt zginął podczas strzelaniny z francuską policją wieczorem 13 grudnia, po tym jak w

⁵² T. Prouteau, *Marseille : une femme de 41 ans tuée par une voiture belier*, RTL, 21.08.2018.

⁵³ L'express, *Marseille: Laura et Mauranne, les cousines tuées à la gare Saint-Charles*, https://www.lexpress.fr/actualite/societe/attentat-a-marseille-les-victimes-sont-deux-cousines-agees-de-20-ans_1948549.html, [dostęp: 13.12.2019].

⁵⁴ Esri, *Terrorist Attacks in France*, <http://storymaps.esri.com/stories/terrorist-attacks/?year=2018>, dostęp: 23.11.2019.

⁵⁵ E. Mareschal, C. Piquet, *Attaques dans l'Aude : une proche du suspect placée en garde à vue*, Le Figaro, 24.03.2018.

⁵⁶ Reuters Agences, *Attaques dans l'Aude : Radouane Lakdim était fiché S depuis 2014*, Le Figaro, 23.03.2018.

⁵⁷ M.C. avec AFP, *Video. Attaque au couteau à Paris: Ce que l'on sait*, <https://www.20minutes.fr/societe/2269863-20180513-video-attaque-couteau-paris-sait>, dostęp: 25.10.2019.

⁵⁸ C.Piquet, G. Tomasovitch, *Attentat de Strasbourg : « Bartek était l'exact opposé de celui qui l'a tué »*, Le Parisien, 17.12.2018.

⁵⁹ LCI, *Le bilan de l'attentat de Strasbourg passe à cinq morts : que sait-on des victimes ?*, <https://www.lci.fr/terrorisme/le-bilan-de-l-attentat-de-strasbourg-passe-a-cinq-morts-que-sait-on-des-victimes-2107269.html>, [dostęp: 21.12.2019].

⁶⁰ J. McAuley, *Christmas market attack: France declares Strasbourg shooting an act of terrorism*, The Washington Post, https://www.washingtonpost.com/world/europe/french-police-sought-to-arrest-suspect-ahead-of-strasbourg-christmas-market-attack/2018/12/12/5f47366e-fd95-11e8-a17e-162b712e8fc2_story.html, [dostęp: 14.12.2019].

poszukiwaniach wzięło udział 700 oficerów. Był on członkiem Państwa Islamskiego⁶¹. Warto również wskazać, że blisko 2050 osób mieszkających w Strasbourgu jest podejrzanych o ekstremizm, znajdując się na liście francuskich służb bezpieczeństwa. Oznacza to, że miasto, które stanowi 2% populacji kraju ma wśród swoich mieszkańców 10% podejrzanych o terroryzm⁶².

ROK 2019

Zamach 24 maja w Lyonie na ulicy Victor-Hugo, która znajduje się w centrum miasta przy Plac Bellecour. Terrorysta związany z Państwem Islamskim zostawił torbę lub paczkę, w której umieścił własnej produkcji ładunek wybuchowy, śruby i gwoździe⁶³. W wyniku eksplozji rannych zostało 14 osób. Sprawcę zatrzymano 27 maja. Mohamed Hichem Medjoub nie był wcześniej znany policji i przybył do Francji w sierpniu 2017 roku, zostając w niej nielegalnie, mimo przeterminowania jego 90-dniowej wizy turystycznej⁶⁴.

25 listopada miał miejsce atak terrorystów powiązanych z Państwem Islamskim na francuskich żołnierzy stacjonujących w Afryce Zachodniej. Na północy Mali doszło do zderzenia dwóch francuskich śmigłowców, kiedy jeden z nich uciekał spod ostrzału The Islamic State in West Africa Province (ISWAP)⁶⁵ – Państwa Islamskiego w prowincji Afryki Zachodniej. Zginęło 13 francuskich żołnierzy, którzy brali udział, w prowadzonej od sierpnia 2014 roku, misji antyterrorystycznej pięciu krajach: Burkina Faso, Mali, Mauretanii, Nigrze i Czadzie⁶⁶.

MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE JAKO NOŚNIK DZIAŁAŃ PROPAGANDOWYCH. SPOŁECZEŃSTWO FRANCUSKIE W OBLICZU DZIAŁAŃ ISIS W OBSZARZE ONLINE

Francja obok Wielkiej Brytanii oraz Stanów Zjednoczonych jest przez Państwo Islamskie postrzegana i obarczana największą odpowiedzialnością za „okupację” Palestyny. Państwa te

⁶¹ AP News, *Strasbourg market attack suspect killed in police shootout*, <https://apnews.com/37db9ed75f394905a4a2cddcb698e19c>, [dostęp: 14.12.2019].

⁶² J. Gatehouse, *The staggering scale of France's battle against terror, by the numbers*, CBC, <https://www.cbc.ca/news/thenational/national-today-newsletter-terrorism-implant-registry-rice-1.4939071>, [dostęp: 15.12.2019].

⁶³ Lyonmag, *Lyon : un attentat rue Victor-Hugo, une dizaine de blessés et un suspect recherché*, <https://www.lyonmag.com/article/101351/lyon-un-attentat-rue-victor-hugo-une-dizaine-de-blesses-et-un-suspect-recherche>, [dostęp: 15.06.2019].

⁶⁴ 20 Minutes avec AFP, *Attentat de Lyon: Le suspect passé aux aveux a été mis en examen et écroué*, <https://www.20minutes.fr/justice/2530375-20190531-attentat-lyon-suspect-passe-aveux-inculpe-ecroue>, [dostęp: 19.06.2019].

⁶⁵ Odłam Boko Haram, swoją bazę posiada przy jeziorze Czad.

⁶⁶ J. Tasamba, *Islamic State says behind French army helicopter crash*, AA, <https://www.aa.com.tr/en/africa/islamic-state-says-behind-french-army-helicopter-crash/1658685>, [dostęp: 19.12.2019].

kreowane są w upublicznianych materiałach propagandowych jako te, które stanowią głównych „dostawców finansowych i wojskowych Izraela”. Co więcej oskarżane są o neoimperialistyczne ambicje na Bliskim Wschodzie i Afryce. Takie postrzeżenie tych trzech państw jest tożsame z kreowanymi wcześniej zarzutami kierowanymi przez lata swojej działalności przez Al-Kaidę. Francja stanowi kraj, który ma dla Państwa Islamskiego dwojakie znaczenie: – jako państwo imperialistyczne, które należy zniszczyć poprzez ataki terrorystyczne oraz w którym realizowane są cele rekrutacyjne zarówno bojowników jak i przyszłych mieszkańców Państwa Islamskiego⁶⁷.

Działania tzw. Państwa Islamskiego, oprócz tradycyjnie rozumianej działalności w postaci krwawych i głośnych aktów terroryzmu, widoczne są również online. W wypadku nowoczesnych środków komunikacji, w tym mediów społecznościowych, oprócz pozytywnych aspektów ich powstania i funkcjonowania, należy przeanalizować i zwrócić uwagę również na ciemną stronę ich funkcjonowania. Wraz ze wzrostem ich znaczenia oraz wszechobecnej cyfryzacji społeczeństwa, stały się one silną tubą przekazu treści nieprawdziwych, rozpowszechniania tzw. fake newsów oraz prowadzenia propagandy i dezinformacji. O tym jaką siłę posiadają media (w tym wypadku tradycyjne) wiedział już Ajman az-Zawahiri piastujący ówczesnie stanowisko prawej ręki Osamy ibn Ladina, który w liście do Abu Musaba az-Zarkawiego (będącego wtedy liderem Al-Kaidy w Iraku), napisał znamienne słowa: „jesteśmy w trakcie bitwy i więcej niż połowa działań ma miejsce w mediach. A my jesteśmy w połowie walki o serca i umysły naszej Ummy”⁶⁸. Stwierdzenie to nabrało niemalże stuprocentowego potwierdzenia kilka lat później, zaraz po tym, kiedy staliśmy się naoczniymi świadkami rozwoju mediów społecznościowych.

Narodziny i rozwój Państwa Islamskiego, oprócz podboju nowych ziem i prób zbudowania organizmu państwowego, dziejącego się na oczach międzynarodowej społeczności za sprawą tradycyjnych jak i nowoczesnych źródeł przekazu informacji, wykazały również dużą aktywność na platformach społecznościowych. Publikowane treści – ich jakość i częstotliwość są powiązane wraz z kolejnymi etapami rozwoju ISIS. Jako szczególnie istotną kwestię należy podkreślić rolę prowadzonej komunikacji za pomocą współczesnych środków komunikacji, z punktu widzenia strategii budowy i rozwoju ISIS, jakim było zachęcenie młodych kobiet do osiedlania się w nowo powstałej organizacji. Postawienie kwestii demografii i zapewnienia potrzeb socjalnych już na początku drogi do uformowania niezależnej organizacji państwowej świadczy o bardzo przemyślanej strategii władz

⁶⁷ Online jihadist propaganda. 2018 in review, Europol, s. 22.

⁶⁸ A.Y. Zelin, The State of al-Qaeda, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-state-of-al-qaeda> [dostęp: 13.10.2019 r.].

kalifatu. Warto również zwrócić uwagę na mnogość produkowanych treści – od krótkich filmików, poprzez dłuższe (i bardzo profesjonalne) produkcje filmowe, grafiki, relacje z występów aż do magazynów publikowanych w formie online.

38 milionów Francuzów, co stanowi około 58% ogółu ludności kraju, jest aktywnymi uczestnikami mediów społecznościowych⁶⁹. Do najpopularniejszych platform wykorzystywanych we Francji należy YouTube, Facebook, FB Messenger, Instagram, WhatsApp oraz Snapchat. Największą grupą użytkowników mediów społecznościowych są osoby z przedziału wieku 25-34 lata (26% z całej grupy użytkowników mediów społecznościowych). Dwoma dużymi grupami czynnych uczestników są również użytkownicy w przedziale wiekowym 18-24 lata i 35-44 lata (stanowiących równo po 19% wszystkich użytkowników)⁷⁰. Z zaprezentowanych danych wynika, że użytkownicy mediów społecznościowych w przedziale 18-34 lata, stanowią 26% całości populacji Francji. Osoby właśnie w tym wieku są potencjalnie najbardziej interesującą grupą do pozyskania dla tworu takiego jak Państwo Islamskie. I tyczy się to zarówno kobiet jak i mężczyzn, dla których organizacja ta sprecyzowała jasno określone cele oparte na tradycyjnym modelu role - dla kobiet zwiększanie populacji i zapewnianie potrzeb społecznych, natomiast dla mężczyzn walka w imieniu nowej ojczyzny. Reasumując ponad jedna czwarta ludności Francji była i wciąż jest potencjalnie narażona na próby dotarcia do nich z treściami propagandowymi i pozyskania ich jako ochotników do budowy potęgi państwa Islamskiego.

Komunikacja poprzez media społecznościowe w wypadku Państwa Islamskiego nie powinna być traktowane jako dodatkowe źródło, które uzupełnia tę prowadzoną poprzez tradycyjne środki masowego przekazu (telewizję czy prasę), znaną nam z działalności Al-Kaidy. Sieci społecznościowe stały się naturalnym środowiskiem działania fundamentalistów - nie z wyboru władz tychże organizacji – ale z uwagi na przemiany w komunikacji międzyludzkiej zachodzące w wyniku zmian technologicznych. Kanały mediów społecznościowych oprócz zalet wynikających z liczby potencjalnych odbiorców, możliwości targetowania swoich treści do ściśle określonych grup odbiorców oraz, co wydaje się najistotniejsze, z braku możliwości zablokowania tej komunikacji, spowodowały, że stały się one niemalże idealnym środkiem do prowadzenia działań przez ugrupowanie terrorystyczne, pozwalając przenieść terroryzm w nową cyfrową erę. Niewątpliwym

⁶⁹ W stosunku do danych globalnych, które wskazują, że 45% populacji naszej planety jest użytkownikiem mediów społecznościowych wypadają powyżej średniej, wg danych zaprezentowanych w Raporcie Digital 2019, France, We are social, Hootsuite, s. 6. Raport prezentuje dane wg. stanu na styczeń 2019 roku.

⁷⁰ Raport Digital 2019, France, We are social, Hootsuite, s. 15, 31, 33. Raport prezentuje dane wg. stanu na styczeń 2019 roku.

osiągnięciem kolejnego poziomu komunikacji prowadzonej za pomocą mediów społecznościowych, jest możliwość ominięcia cenzury i zasad etyki, którymi kierują się tradycyjne media, co pozwala na przesyłanie szokujących treści – np. nagrań z egzekucji, ale z drugiej strony przekłamanych scen pokazujących „sielankę” życia i pozorów idealnie zorganizowanego państwa, w których to produkcjach również specjalizuje się Państwo Islamskie⁷¹. Niewątpliwie do zalet należy również zaliczyć możliwość nadawania, komentowania, przekazywania dalej treści propagandowych, ale również reagowania w czasie rzeczywistym na sytuacje polityczne czy społeczne. Ma to również znaczenie przy relacjonowaniu na żywo przebiegu i skutków zamachów terrorystycznych. Wszystkie wymienione czynniki, w dużej mierze Francuzi odczuli bezpośrednio – zarówno jeśli dotyczy to aspektów sporej liczby osób, które zdecydowały się na zasilenie szeregów ISIS, jak i wykorzystywania platform społecznościowych do przesyłania „ostrzeżeń” o atakach i wywoływania poczucia strachu jak i dodatkowego wzmocnienia skutków przeprowadzanych działań poprzez relacjonowanie ich przez samych uczestników tych zdarzeń. Warto podkreślić, że ostatni z wymienionych elementów, pomimo, że dzieje się za sprawą uczestników będących jednocześnie ofiarami jak i relacjonującymi zdarzenie. Osoby te które działają z chęci podzielenia się ze swoją siecią społeczną przeżyciami, strachem i bólem, stają się jednocześnie pożytecznymi z punktu widzenia terrorystów twórcami i zarazem przekazywanymi przez organizację treści i niosącymi się z nimi budowania poczucia strachu.

Z badań nad treściami propagandowymi udostępnianymi online przez Państwo Islamskie wynika, że treści atakujące Francję skupione są w trzech nurtach – międzynarodowej postawy Republiki Francuskiej względem krajów muzułmańskich i frontów dżihadystów, wrogość do Islamu we Francji oraz pokazanie Francji jako kraju ateistycznego (“flagship of disbelief”)⁷². Warto zauważyć, że problematyka ta przewija się nie tylko w materiałach produkowanych przez Państwo Islamskie, ale jest widoczna w ramach narodowej i międzynarodowej polityki jako element dyskusji o zasadności i skuteczności działań podejmowanych przez rząd francuski. Liczne zakazy względem prezentacji symboli religijnych czy ograniczenia względem ubioru stanowią element, który jest odbierany jako represyjny względem ludności a w wypadku elementów ubioru może być odbierany jako element

⁷¹ Do filmów tego typu należy między innymi cykl przygotowany z udziałem brytyjskiego korespondenta porwanego w Syrii w 2012 roku, Johna Cantliego. Cantlie przygotował 3 serie programów “Lend Me Your Ears”, “Inside” oraz “John Cantlie Talks About” w których wychwala organizację Państwa Islamskiego oraz krytykuje działania państw zachodnich.

⁷² Laurence Bindner, *Jihadists’ Grievance Narratives against France*, International Centre for Counter-Terrorism, s. 3-4.

naruszenia podstawowych wolności (prezentacji swojego ciała w miejscach publicznych – inaczej odbierany poprzez osoby liberalne i konserwatywne niezależnie od wyznania).

Republika Francuska zmagają się z dużym problemem radykalizacji ludności, w tym w bardzo dużym stopniu w więzieniach⁷³. Nie bez znaczenia w kontekście nie tylko radykalizacji, ale również zastraszania społeczeństwa, dużą rolę ogrywają zarówno tradycyjne formy kontaktu do jakich należą francuskojęzyczne magazyny Dar al-Islam wydawany w formie publikacji online od grudnia 2014 roku do lutego 2016 roku, kiedy to pojawił się jego ostatni numer. Luka po nim nie trwała długo, bo już w sierpniu tego samego roku zaczęto wydawać „Rumiyah” wydawanego zazwyczaj raz w miesiącu do września 2017 roku (łącznie pojawiło się 13 numerów). Francja była dość częstym tematem publikowanych artykułów, nie tylko tych wydawanych w języku francuskim.

Francja jest jednym z ulubionych tematów wideo materiałów produkowanych przez agencje medialne ISIS. Zwłaszcza w dłuższych produkcjach (30-50 minutowych) poruszane są kwestie francuskiej polityki czy problemów społecznych (np. protestów żółtych kamizelek). Fundamentalisci oprócz filmów zachęcających do wstąpienia w szeregi Państwa Islamskiego publikowali również materiały zachęcające do podejmowania walki przeciwko Francji. Jednym z przykładów takiego wideo było opublikowanie, niespełna dzień przed atakiem na redakcję magazynu Charlie Hebdo (7 stycznia 2015 roku), materiału wzywającego do ataku jakimkolwiek narzędziem. Podobne materiały prezentowały żołnierzy ISIS palących francuskie paszporty czy bojowników francuskojęzycznych zachęcających do przystąpienia do nowo kreowanego „państwa”. Nagrania są bardzo profesjonalnie przygotowane a do montażu wykorzystano również nagrania przedstawiające przywódców politycznych, oficjalne wystąpienia polityków oraz uroczystości państwowych czy programów telewizyjnych. Materiały skierowane bezpośrednio do społeczeństwa francuskiego często są przygotowywane w ich ojczystym języku lub przygotowywane są napisy, często także w filmach występują osoby władające tym językiem jako ojczystym.

Co ważne i co należy podkreślić materiały produkowane przez Państwo Islamskie ewaluowały od tych przygotowanych nieprofesjonalnie, amatorskich skupiających się na okazaniu okrucieństwa do tych, przygotowanych profesjonalnie z wykorzystaniem ujęć wykonanych z dronów, z jasnym przekazem skierowanym do konkretnej grupy odbiorców i na określone platformy. Co więcej należy

⁷³ W 2018 roku, 1123 więźniów wykazywało przejawy radykalizacji jako zradyzalizowanych. Warto zwrócić uwagę, że 70% osadzonych we francuskich więzieniach to muzułmanie. Źródło danych: Rządowy raport - Prévenir Pour Protéger. Plan national de prévention de la radicalization, Luty 2018, s. 26 oraz H. Alexander, What is going wrong in France's prisons?, The Telegraph, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11352268/What-is-going-wrong-in-Frances-prisons.html> [dostęp: 15.12.2019].

zwrócić uwagę na wykorzystanie elementów popkultury w tworzonych materiałach – gier komputerowych (np. grafika zawierająca hasło „This is our call of duty”, nawiązującej do serii bardzo popularnej gry komputerowej Call of Duty) czy wizerunków sportowców. Ważnym elementem produkowanych materiałów było nawiązywanie do sytuacji politycznej czy społecznej a także ważnych wydarzeń. Przykładem takich działań są np. grafiki mające na celu zastraszenie społeczeństwa „wypuszczone” za pośrednictwem sieci społecznościowych nawiązujące do Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej w 2018 roku (grafika zawierająca oficjalne logo FIFA 2018 w otoczeniu flag 28 państw z napisem w języku francuskim „Choisis ta cible” – wybierz swój cel) czy bardzo charakterystyczny materiał graficzny opublikowana przy okazji protestów tzw. żółtych kamizelek w listopadzie 2018 roku (podczas których w sieci pojawiła się grafika nawiązująca do protestów z podpisem „Attendez Paris...Dimanche sera sanglant pour vos rassemblements par la permission d'allah” – Spodziewaj się Paryżu... Niedziela będzie krwawa dla waszych zgromadzeń za zgodą Allaha).

Utrata znacznych terenów przez Państwo Islamskie wpłynęła dość znacznie na możliwości propagandowe organizacji. Ograniczona liczba oryginalnych treści tworzonych przez oficjalne agencje Państwa Islamskiego wywołała zwiększoną aktywnością medialną tzw. „fanów”, którzy z mniejszym lub większym stopniem profesjonalizmu kontynuowali misję ISIS w mediach społecznościowych. Tworzenie tzw. supported generated content (SGC) najczęściej opierało się na tworzeniu grafik o bardzo szerokiej gamie tematycznej – od tekstów doktrynalnych po gloryfikację męczeństwa. Dominowały treści nawołujące do ataków samotnych wilków oraz cytaty liderów IS. Materiały tworzone przez zwolenników uaktywniały się w szczególności w okresach powiązanych z dużymi wydarzeniami, jak. np. Mistrzostwa Świata, Święta Bożego Narodzenia czy wystąpienia tzw. „żółtych kamizelek”.

WNIOSKI

Francja bez wątpienia jest jednym z najbardziej doświadczonych państw w Europie, nie tylko pod względem ataków terrorystycznych czy ukierunkowanych działań propagandowych, ale również pod względem radykalizacji zamieszkujących ją środowisk. Według Global Terrorism Index („Indeksu Globalnego Terroryzmu”) Republika Francuska w 2019 roku uplasowała się na 36 miejscu na świecie w kontekście oddziaływania niebezpieczeństw o charakterze terrorystycznym w kraju. W 2018 roku

było to 30 miejsce w skali globalnej⁷⁴, w 2017 roku 23⁷⁵, w 2016 roku 29, a w 2015 roku 36 pozycja⁷⁶. Francja jest nieprzerwanie od 2016 roku na 3 miejscu w Europie pod względem wpływu oraz aktywności terrorystycznej na jej terytorium⁷⁷. W latach 1972–2016 w kraju dokonano 165 ataków terrorystycznych, w których zginęły 492 osoby⁷⁸. Łącznie w latach 2002 – 2018 republika utrzymywała się średnio na 36 miejsce na świecie⁷⁹ w aspekcie zagrożeń terrorystycznych⁸⁰.

Jednym z podstawowych celów terroryzmu jest osiągnięcie rozgłosu w kontekście wykorzystania sieci społecznościowych do promocji swojej działalności. Sieci społecznościowe nie mogą być zatem traktowane jako narzędzie wyjątkowe, lecz jako obszar funkcjonowania organizacji terrorystycznych wynikający ze zmian technologicznych. Media społecznościowe, jak pokazuje przykład Francji, stały się naturalnym środowiskiem funkcjonowania organizacji terrorystycznych w tym w szczególności Państwa Islamskiego. Organizacja ta wykorzystwała nowoczesne kanały komunikacji do wywoływania strachu (jak miało to miejsce w wypadku Al - Kaidy) ale również do pozyskania zwolenników i osób zainteresowanych budowaniem potęgi nowo budowanej organizacji państwowej.

Nie ulega wątpliwości, że największą uwagę widza (odbiorcy) zdobywa się poprzez publikowanie i prezentowanie szokujących treści - zarówno poprzez tradycyjne środki przekazu treści, jak prasa i telewizja oraz poprzez nowoczesne kanały – internetowe portale informacyjne i media społecznościowe. Środki masowego przekazu również są elementem, o uwagę których walczą terroryści – poprzez organizację zamachów o coraz to bardziej szokujących sposobach oraz przy coraz większej liczbie ofiar gwarantujących uwagę opinii publicznej. Dotychczas media oraz terrorystów cechowała pewnego rodzaju synergia, których działania napędzały wzajemne funkcjonowanie. Dlatego też, największe francuskie media, zdając sobie również z misji i roli mediów jako głównego przekątnika treści terrorystycznych, poniekąd wbrew swoim standardowym mechanizmom walki o uwagę odbiorcy zdecydowały się już w 2016 roku na ograniczenia publikacji wizerunków oraz nazwisk zamachowców. Działania te były wynikiem wzajemnego porozumienia i próby zminimalizowania skutków oddziaływania aktów terrorystycznych i ograniczenia zamierzonych przez terrorystów celów. Na swoich łamach zwiększono również liczbę treści, które odnosiły się do odpowiedzialności jaką

⁷⁴ Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2019 - Measuring the impact of terrorism*, Sydney 2019, s. 8.

⁷⁵ Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2017 - Measuring the impact of terrorism*, Sydney 2017, s. 10.

⁷⁶ Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2015 – Measuring and understanding the impact of terrorism*, Sydney 2015, s. 8.

⁷⁷ Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2016 - Measuring the impact of terrorism*, Sydney 2016, s. 10.

⁷⁸ C. Alcantara, *46 years of terrorist attacks in Europe, visualized*, The Washington Post, 17.07.2017, s. 12.

⁷⁹ Pierwsze trzy miejsca zajmują Afganistan, Irak i Nigeria.

⁸⁰ Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2019 - Measuring the impact of terrorism*, Sydney 2019, s. 42.

ponoszą media w kontekście relacjonowania zdarzeń oraz ich roli jako przekaźnika treści propagandowych⁸¹.

Republika Francuska pozostaje współcześnie w obliczu najwyższego poziomu zagrożenia terrorystycznego. W celu wzmocnienia współpracy międzynarodowej powinny zostać podjęte działania w zakresie: zapobiegania finansowania terroryzmu, zmniejszenia ryzyka uzyskania przez terrorystów broni masowego rażenia oraz usprawnienia transgranicznego udostępniania informacji przez funkcjonariuszy organów ścigania. Istotne będą strategie regionalne i międzynarodowe opracowane w ramach: Unii Afrykańskiej, Rady Europy, Unii Europejskiej, Ligi Państw Arabskich, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Organizacji Państw Amerykańskich, Organizacji Współpracy Islamskiej, Południowoazjatyckiego Stowarzyszenia na rzecz Współpracy Regionalnej oraz innych podmiotów zależnych. Od czasu przyjęcia rezolucji Rady Bezpieczeństwa nr 1373 (związku z atakami terrorystycznymi, które miały miejsce w Stanach Zjednoczonych 28.09.2001) na całym świecie przyjęto wiele konwencji i regulacji w zakresie bezpieczeństwa oraz przeciwdziałania zagrożeniom⁸².

BIBLIOGRAFIA

REFERENCES LIST

PIŚMIENICTWO LITERATURE

A.Y., The State of al-Qaeda, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-state-of-al-qaeda>.

Bare N., *Francafrique, Stosunki francusko-afrykańskie – wczoraj i dziś*, Uniw. Warmińsko-Mazurski, Olsztyn 2010.

Bindner L., *Jihadists' Grievance Narratives against France*, International Centre for Counter-Terrorism.

European Union Terrorism Situation and Trend Report.

Evera van S., *How to Make America Safe: New Policies for National Security*, Tobin Project's National Security Working Group, Cambridge 2006.

Galang M. A., *The Islamic State of Iraq and Syria: Profile and Strategic Assessment*, NDCP Policy Brief, 18 April 2015, No. 2.

Haut-Commissariat des Nations Unies aux droits de l'homme, *Droits de l'homme, terrorisme et lutte antiterroriste*, Fiche information No 32, United Nations, Geneva 2009.

⁸¹ J. Borger, The Guardian, French media to stop publishing photos and names of terrorists, <https://www.theguardian.com/media/2016/jul/27/french-media-to-stop-publishing-photos-and-names-of-terrorists> [dostęp: 19.12.2019].

⁸² Haut-Commissariat des Nations Unies aux droits de l'homme, *Droits de l'homme, terrorisme et lutte antiterroriste*, Fiche information No 32, United Nations, Geneva 2009, s. 21.

Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2015 – Measuring and understanding the impact of terrorism*, Sydney 2015.

Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2016 - Measuring the impact of terrorism*, Sydney 2016.

Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2017 - Measuring the impact of terrorism*, Sydney 2017.

Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2019 - Measuring the impact of terrorism*, Sydney 2019.

Institute for economics and peace, *Global Terrorism Index 2016 - Measuring and understanding the impact of terrorism*, University of Maryland, 2016.

Institute for economics and peace, *Global Terrorism Index 2017 - Measuring and understanding the impact of terrorism*, University of Maryland, 2017.

Institute for economics and peace, *Global Terrorism Index 2018 - Measuring the impact of terrorism*, University of Maryland, 2018.

Kamiński M.A., Intelligence Sources in the Process of Collection of Information by the U.S. Intelligence Community, „Security Dimensions”, 2019, t. 32 s. 82–105, DOI: <http://doi.org/10.5604/01.3001.0014.0988>

Kamiński M.A., Operation “Olympics Games.” Cyber-sabotage, as a tool of American intelligence aimed to counteract the development of Iran's nuclear program, “Security and Defence Quarterly”, 2020, t. 29, nr 2, DOI: <http://doi.org/10.35467/sdq/121974>

Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, AON, Warszawa 2011

Kepel G., *Terror we Francji - geneza francuskiego dżihadu*, Dialog, Warszawa 2017.

M. Konarski *Rwanda oskarża Francuzów o współudział w ludobójstwie*, Portal Spraw Zagranicznych, <http://www.psz.pl/130-afryka/rwanda-oskarza-francuzow-o-wspoludzial-w-ludobojstwie>

Prévenir Pour Protéger. Plan national de prévention de la radicalization, Luty 2018.

Raport Digital 2019, France, we are social, Hootsuite.

Raport Online jihadist propaganda. 2018 in review, Europol.

Rękawek K., *Człowiek z matką bombą - o terroryzmie i terrorystach*, Wołowiec 2017.

Sheikh M. K., Greenwood M. T. J., *Taliban talks past, present and prospects for the US, Afghanistan and Pakistan*, DIIS Report, Copenhagen 2013.

Stenersen A., *Thirty Years after its Foundation – Where is al-Qaida going?*, Perspectives on terrorism, Volume 11, Issue 6, December 2017.

Toumi M., *Wprowadzenie do ustroju i prawa państw arabskich*, KUL, Lublin 2015.

Walker A., *What Is Boko Haram*, United States Institute of Peace, Special Report 308, June 2012.

Wołoszański B., *Zemsta OAS*, Sensacje XX wieku, Nr 5, Magnum 1994.

ŹRÓDŁA SOURCES

<http://brookings.edu/foreign-policy/afghanistan-index.aspx>

20 Minutes avec AFP, *Attentat de Lyon: Le suspect passé aux aveux a été mis en examen et écroué*, <https://www.20minutes.fr/justice/2530375-20190531-attentat-lyon-suspect-passe-aveux-inculpe-ecroue>

20 minutes, VIDEO. *Que sait-on de l'agression d'un policier à Notre-Dame de Paris?*, <https://www.20minutes.fr/paris/2080867-20170606-video-sait-agression-policier-dame-paris>.

Alcantara C., *46 years of terrorist attacks in Europe, visualized*, The Washington Post, 17.07.2017.

Alexander H., *What is going wrong in France's prisons?*, The Telegraph, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11352268/What-isgoing-wrong-in-Frances-prisons.html>.

AP News, *Strasbourg market attack suspect killed in police shootout*, <https://apnews.com/37db9ed75f394905a4a2cddcb698e19c>.

Bauer A., Soulez C., *Le Terrorisme pour les Nuls*, First, Paris 2014.

Borger J., The Guardian, *French media to stop publishing photos and names of terrorists*, <https://www.theguardian.com/media/2016/jul/27/french-media-to-stop-publishing-photos-and-names-of-terrorists>.

Capdepon R., *Agresseur du prof juif à Marseille : "J'ai honte de ne pas l'avoir tué"*, La Provence, 13.01.2016.

CBC News, *ISIS video threatened attack on France*, <https://www.cbsnews.com/video/isis-video-threatened-attack-on-france/>.

Clavel G., *1er novembre, une nouvelle loi anti-terroriste en préparation pour en sortir*, Huffpost, 24.05.2017.

Cornevin C., *Attentat déjoué à Toulon : le profil du commanditaire se précise*, Le Figaro, 10.12.2015.

Esri, *Terrorist Attacks in France*, <http://storymaps.esri.com/stories/terrorist-attacks/?year=2018>

Gatehouse J., *The staggering scale of France's battle against terror, by the numbers*, CBC, <https://www.cbc.ca/news/thenational/national-today-newsletter-terrorism-implant-registry-rice-1.4939071>.

L'express, *Marseille: Laura et Mauranne, les cousines tuées à la gare Saint-Charles*, https://www.lexpress.fr/actualite/societe/attentat-a-marseille-les-victimes-sont-deux-cousines-agees-de-20-ans_1948549.html.

La provence, *Il égorge son père et se revendique de Daesh*, <https://www.laprovence.com/actu/faits-divers-en-direct/3570556/il-egorge-son-pere-et-se-revendique-de-daesh.html>.

Laffargue O., *Etat d'urgence dans le droit commun: les enjeux de la loi*, Le Monde 03.10.2017.

LCI, *Le bilan de l'attentat de Strasbourg passe à cinq morts : que sait-on des victimes ?*, <https://www.lci.fr/terrorisme/le-bilan-de-l-attentat-de-strasbourg-passe-a-cinq-morts-que-sait-on-des-victimes-2107269.html>.

Le monde, *Attaque d'Orly : l'assaillant était sous l'emprise d'alcool, de cannabis et de cocaïne*, Le Monde, 20.03.2017.

Le Monde, *Les principaux attentats en France depuis 2012*, Le Monde, 15.07.2016.

Leclerc J., *Un juif agressé à Marseille par trois hommes, l'un d'entre eux portant un tee-shirt de Daech*, <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/2015/11/18/97001-20151118FILWWW00341-un-enseignant-d-une-ecole-juive-agresse.php>.

L'express, *L'attentat de Nice sur la promenade des Anglais le 14 juillet 2016*, L'express, 14.07.2016.

Lyon Mag, *Deux conducteurs de bus agressés à Givors*, <http://www.lyonmag.com/article/70894/deux-conducteurs-de-bus-agresses-a-givors>.

- Lyonmag, *Lyon : un attentat rue Victor-Hugo, une dizaine de blessés et un suspect recherché*, <https://www.lyonmag.com/article/101351/lyon-un-attentat-rue-victor-hugo-une-dizaine-de-blesses-et-un-suspect-recherche>.
- M.C. avec AFP, *Video. Attaque au couteau à Paris: Ce que l'on sait*, <https://www.20minutes.fr/societe/2269863-20180513-video-attaque-couteau-paris-sait>.
- Mareschal E., Piquet C., *Attaques dans l'Aude : une proche du suspect placée en garde à vue*, Le Figaro, 24.03.2018.
- Matin N., *L'homme qui a semé la panique au port de Cannes évoque "des voix"*, <https://www.nicematin.com/faits-divers/lhomme-qui-a-seme-la-panique-au-port-de-cannes-evoque-des-voix-73363>.
- McAuley J., *Christmas market attack: France declares Strasbourg shooting an act of terrorism*, The Washington Post, https://www.washingtonpost.com/world/europe/french-police-sought-to-arrest-suspect-ahead-of-strasbourg-christmas-market-attack/2018/12/12/5f47366e-fd95-11e8-a17e-162b712e8fc2_story.html.
- McAuley J., *Two stabbed to death in Marseille attack*, The Washington Post, 1.10.2017.
- Menal H., *Toulouse: Un homme armé et équipé d'un gilet pare-balles arrêté en plein jour au Mirail*, <https://www.20minutes.fr/toulouse/1693363-20150923-toulouse-homme-arme-equipe-gilet-pare-balles-arrete-plein-jour-mirail>.
- Midi Libre, *Attaque devant la mosquée de Valence : le suspect souhaitait "tuer des militaires"*, <https://www.midilibre.fr/2016/01/01/valence-il-fonce-en-voiture-sur-un-militaire-qui-tire-devant-la-grande-mosquee,1264293.php>.
- Moreau C., *Terrorisme : Les trois hommes interpellés à Strasbourg mis en examen et écroués*, France info, 19.01.2017.
- Oger L., *Le contrôle routier avait dégénéré*, La Nouvelle République, 7.09.2016.
- Pham-Lê J., Peron I., Rouillon E., Piquet C., *Attentat des Champs-Élysées: Cheurfi ne présentait "pas de signe de radicalisation" en prison*, L'express, 20.04.2017.
- Piquet C., Tomasovitch G., *Attentat de Strasbourg : « Bartek était l'exact opposé de celui qui l'a tué »*, Le Parisien, 17.12.2018.
- Prouteau T., *Marseille : une femme de 41 ans tuée par une voiture belier*, RTL, 21.08.2018.
- Reuters Agences, *Attaques dans l'Aude : Radouane Lakdim était fiché S depuis 2014*, Le Figaro, 23.03.2018.
- Roggio B., *ISIS announces formation of Caliphate, rebrands as 'Islamic State'*, Long War Journal, 29.06.2014.
- Seelow S., *Yassin Salhi, la surveillance en pointillé d'un salafiste trop discret*, Le Monde, 27.07.2015.
- Tasamba J., *Islamic State says behind French army helicopter crash*, AA, 29.11.2019. <https://www.aa.com.tr/en/africa/islamic-state-says-behind-french-army-helicopter-crash/1658685>.
- Vincent E., Pascual J., *Que sait-on de Larossi Abballa, le meurtrier d'un couple de policiers à Magnanville ?*, Le Monde, 15.06.2016.

Copyright (c) 2020 Aleksander Olech, Sylwia Gliwa

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License.